

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

12. jaanuar 2017*

Apellatsioonkaebus — Keelatud kokkulepped — Loomasöödas kasutatavate fosfaatide Euroopa turg — Müügikoguste jaotamine, hindade ja müügitingimuste kooskõlastamine ning tundliku kaubandusteabe vahetamine — Hagejate loobumine kokkuleppemenetlusest — Kohtu täielik pädevus — Õiguspärase ootuse ja võrdse kohtlemise kaitse — Menetluse mõistlik kestus

Kohtuasjas C-411/15 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 27. juulil 2015 esitatud apellatsioonkaebus,

Timab Industries, asukoht Dinard (Prantsusmaa), esindaja: Pariisi advokatuuri advokaat N. Lenoir,

Cie financière et de participations Roullier (CFPR), asukoht Saint-Malo (Prantsusmaa), esindaja: Pariisi advokatuuri advokaat N. Lenoir,

apellandid,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: C. Giolito ja B. Mongin, keda abistas Pariisi advokatuuri advokaat N. Coutrelis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president M. Berger (ettekandja) ning kohtunikud E. Levits ja F. Biltgen,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 28. juuli 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

- 1 Apellatsioonkaebuses paluvad apellandid Timab Industries (edaspidi „Timab“) ja Cie financière et de participations Roullier (CFPR) esiteks, et tühistataks Euroopa Liidu Üldkohtu 20. mai 2015. aasta otsus Timab Industries ja CFPR vs. komisjon (T-456/10, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2015:296), milles Üldkohus jättis rahuldamata nende hagi komisjoni 20. juuli 2010. aasta otsuse C (2010) 5001 final [ELTL] artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetluses (juhtum COMP/38866 – Loomasöödas kasutatavad fosfaadid) (edaspidi „vaidlusalune otsus“) tühistamise nõudes, ning et asi saadetakse tagasi Üldkohtusse, et see vähendaks neile määratud trahvi sobival määral. Teise võimalusena paluvad nad, et tuvastataks, et Üldkohus on rikkunud nende õigust õiglasele kohtulikule arutamisele kohtumenetluse ebamõistlikult pika kestuse tõttu.

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ) nr 1/2003

- 2 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 7 lõige 1 sätestab:

„Kui komisjon kaebuse põhjal või omal algatusel leiab, et [ELTL] artiklit [101] või [102] rikutakse, võib ta otsusega nõuda asjaomastelt ettevõtjate või ettevõtjate ühendustelt sellise rikkumise lõpetamist. Ta võib võtta nende suhtes tegevusega seotud või struktuurilisi parandusmeetmeid, mis on toimepandud rikkumisega proportsionaalsed ja vajalikud rikkumise tegelikuks lõpetamiseks. [...]“

- 3 Selle määruse artikli 23 lõiked 2 ja 3 sätestavad:

„2. Komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu:

- a) rikuvad [ELTL] artiklit [101] või [102] [...]

[...]

Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

[...]

3. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.“

Määrus (EÜ) nr 773/2004

- 4 Kokkuleppemenetlus kehtestati 2008. aastal komisjoni 30. juuni 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 622/2008, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 773/2004 seoses kokkuleppemenetlusega kartellide puhul (ELT 2008, L 171, lk 3). Selle määruse rakendamise korda täpsustati komisjoni 2. juuli 2008. aasta teatises, mis käsitleb kokkuleppemenetluse läbiviimist kartellidega seotud otsuste puhul, mis on võetud vastu vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 artiklitele 7 ja 23 (ELT 2008, C 167, lk 1, edaspidi „kokkuleppemenetluse teatis“).

- 5 Komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT 2004, L 123, lk 18), mida muudeti määrusega nr 622/2008 (edaspidi „määrus nr 773/2004“), artikkel 10a „Kokkuleppemenetlus kartellide puhul“ sätestab:

„1. Pärast menetluse algatamist vastavalt määruse [...] nr 1/2003 artikli 11 lõikele 6 võib komisjon kehtestada pooltele tähtaja, mille jooksul võivad pooled kirjalikult teatada, kas nad on valmis osalema kokkuleppe sõlmimise arutelus, selleks et neil oleks hiljem võimalik esitada nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks. Komisjon ei ole kohustatud võtma arvesse selle tähtaja möödumisel saabunud vastuseid.

[...]

2. Komisjon võib teavitada kokkuleppemenetluses osalevaid pooli:

- a) vastuväidetest, mida komisjon kavatses poolte kohta esitada;
- b) tõenditest, mida on kasutatud kavandatavate vastuväidete kindlaksmääramiseks;
- c) kättesaadavate dokumentide mittekonfidentsiaalsetest versioonidest, mis on selleks ajaks kantud toimikusse, et pool saaks võtta seisukoha ajavahemiku või muude kartelliga seotud asjaolude kohta, kui poolte taotlus on põhjendatud, ning;
- d) võimalike trahvide ulatusest.

[...]

Kui kokkuleppe sõlmimiseks peetav arutelu edeneb, võib komisjon kehtestada tähtaja, mille jooksul pooled võivad ühineda kokkuleppemenetlusega, esitades kirjaliku nõusoleku kokkuleppe sõlmimiseks, mis kajastab kokkuleppe arutelu tulemusi ning võtab arvesse nende osalemist [ELTL] artikli [101] tingimuste rikkumises ja nende vastutust selle eest. Enne kui komisjon kehtestab tähtaja kokkuleppe sõlmimise nõusoleku andmiseks, on asjaomastel pooltel õigus saada taotluse alusel õigeajal artikli 10a lõike 2 esimeses lõigus osutatud teave. Pärast kõnealust kuupäeva laekunud nõusolekuid kokkuleppe sõlmimiseks ei ole komisjon kohustatud arvesse võtma.

3. Kui pooltele esitatud vastuväited arvestavad kokkuleppe sõlmimise nõusoleku sisu, siis kinnitavad pooled komisjoni kehtestatud tähtaja jooksul vastuväidetele esitatud kirjaliku vastusega, et nende adresseeritud vastuväited arvestavad nende kokkuleppe sõlmimise nõusoleku sisu. Seejärel võib komisjon pärast määruse [...] nr 1/2003 artikli 14 alusel loodud konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomiteega konsulteerimist alustada määruse [...] nr 1/2003 artiklitele 7 ja 23 vastava otsuse vastuvõtmist.

4. Komisjon võib menetluse käigus otsustada konkreetsel juhul või seoses ühe või mitme poolega kokkuleppe sõlmimise arutelu katkestada, kui ta on seisukohal, et menetluse tulemuste saavutamine on ebatõenäoline.“

Kokkuleppemenetluse teatis

- 6 Kokkuleppemenetluse teatise punkt 1 sätestab:

„Teatistes esitatakse raamistik, et kompenseerida koostööd [ELTL] artikli [101] kohaldamiseks alustatud menetluse läbiviimisel kartellide puhul [...]. [...] Käesolevas teatiseга hõlmatud koostöö erineb tõendusmaterjali vabatahtlikust esitamisest, et algatada komisjoni läbiviidav uurimine või aidata kaasa

kõnealusele uurimisele, mida käsitletakse komisjoni teatises, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul [...]. Tingimusel, et ettevõtja tehtav koostöö kuulub komisjoni mõlema teatise kohaldamisalasse, võib seda kumulatiivselt kompenseerida.“

- 7 Selle teatise osa 2.1 „Menetluse algatamine ja kokkuleppega seotud uurimine“ punkt 11 sätestab:

„Kui komisjon peab vajalikuks uurida poolte huvi asuda arutellu kokkuleppe sõlmimiseks, määrab ta määruse [...] nr 773/2004 artikli 10a lõike 1 ja artikli 17 lõike 3 kohaselt mitte lühema kui kahepäevase tähtaja, mille jooksul menetlusosalised peavad kirjalikult teatama, kas nad kaaluvad võimalust asuda arutellu kokkuleppe sõlmimiseks, selleks et hiljem esitada võimalik nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks. Kõnealune kirjalik teade ei tähenda seda, et pooled tunnistaksid, et nad osalesid rikkumises või on selle eest vastutavad.“

- 8 Kokkuleppemenetluse teatise osasse 2.2 „Kokkuleppemenetluse käivitamine: arutelu kokkuleppe sõlmimiseks“ kuuluvad punktid 15–17 ja 19 näevad ette:

„15. Komisjonile jääb õigus määrata iga ettevõtjaga peetava kahepoolse arutelu asjakohasus ja tempo. Vastavalt määruse [...] nr 773/2004 artikli 10a lõikele 2 hõlmab see – pidades silmas kokkuleppemenetluse üldtulemusi – otsuseid kokkuleppe sõlmimise üle peetava kahepoolse arutelu korra ja toimingute järjestuse ning teabe avaldamise aja kohta, kaasa arvatud nende komisjoni toimikus olevate tõendite avaldamise aja kohta, mida kasutatakse kavandatavate vastuväidete koostamiseks ja võimaliku trahvi määramiseks [...]. Teave avaldatakse kokkuleppe sõlmimiseks peetava arutelu käigus aegsasti.

16. Teabe varane avaldamine määruse [...] nr 773/2004 artikli 10a lõike 2 [...] kohase arutelu käigus kokkuleppe sõlmimiseks võimaldab pooltel olla kursis arvessevõetud oluliste teguritega, nagu väidetavad faktid, nende õiguslik hinnang, väidetava kartelli tähtsus ja kestus, vastutuse jaotumine, tõenäolise trahvi hinnanguline tase ning võimalike vastuväidete koostamiseks kasutatud tõendid. See võimaldab pooltel tõhusalt esitada oma seisukohad seoses võimalike vastuväidetega nende kohta ja teha põhjendatud otsuse, kas sõlmida kokkuleppe või mitte. [...]

17. Kui arutelu käigus kokkuleppe sõlmimiseks jõutakse ühisele seisukohale võimalike vastuväidete ulatuse küsimuses ja tõenäoliselt määratava komisjoni trahvivahemiku hinnangus, ning komisjon võtab esialgse seisukoha, et on tõenäoline, et kokkuleppemenetlus aitab üldiselt tõhustada tulemuste saavutamist, võib komisjon ettevõtjale määrata lõpliku tähtaja kestusega vähemalt 15 tööpäeva, et esitada [...] lõplik nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks. [...]

[...]

19. Kui asjaomased pooled ei esita nõusolekut kokkuleppe sõlmimiseks, kohaldatakse menetluses, mille käigus poolte kohta tehakse lõplik otsus, [...] üldsätteid, selle asemel et kohaldada sätteid, mis reguleerivad kokkuleppemenetlust.“

- 9 Kokkuleppemenetluse teatise osasse 2.3 „Nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks“ kuuluv punkt 20 näeb ette, et pooled, kes valivad kokkuleppemenetluse, peavad esitama nõusoleku vormis ametliku taotluse kokkuleppe sõlmimiseks. See nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks peab sisaldama muu hulgas selget ja ühemõttelist kinnitust, et pooled vastutavad kirjeldatud rikkumise eest, ning poolte kinnitust, et nad ei kavatsenud taotleda juurdepääsu toimikule ega võimalust esitada oma seisukohti suulisel ärakuulamisel, välja arvatud juhul, kui komisjon ei arvesta vastuväidetes ja otsuses nende nõusolekut kokkuleppe sõlmimiseks.

10 Samuti kokkuleppemenetluse teatise osasse 2.3 kuuluv punkt 21 sätestab:

„Poolte kinnitused seoses kokkuleppega väljendavad valmisolekut teha koostööd juhtumi [kiireks käsitlemiseks kokkuleppemenetluses]. Kõnealused kinnitused sõltuvad sellest, kas komisjon rahuldab poolte taotluse kokkuleppe sõlmimiseks, nõustudes sealhulgas maksimaalse eeldatava trahvisummaga.“ [Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna teatise eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

11 Selle teatise osasse 2.4 „Vastuväited ja vastused“ kuuluvad punktid 23, 24 ja 26 sätestavad:

„23. Määruse [...] nr 773/2004 artikli 10 lõike 1 kohaselt on kohustuslik ettevalmistav meede enne lõpliku otsuse vastuvõtmist kirjalike vastuväidete esitamine kõikidele pooltele, kelle kohta väited esitatakse. Seetõttu väljastab komisjon vastuväited ka kokkuleppemenetluse korral [...].

24. Et pooled saaksid tulemuslikult kasutada oma kaitseõigust, peaks komisjon enne lõpliku otsuse vastuvõtmist kuulama nende seisukohti seoses nende kohta esitatud vastuväidete ja kõnealuseid väiteid toetavate tõenditega ning arvestama kõnealuste seisukohtadega, kui ta vajaduse korral muudab oma esialgse analüüsi tulemusi [...]. Komisjonil peab olema võimalik mitte ainult heaks kiita või tagasi lükata poolte asjaomaseid argumente, mida nad avaldavad haldusmenetluse käigus, vaid ka ise analüüsida poolte püstitatud küsimusi selleks, et kas loobuda alusetuteks osutunud vastuväidetest või täiendada nii faktiliselt kui ka õiguslikult oma argumente, mis toetavad vastuväiteid, millest komisjon ei loobu, ja hinnata need argumendid ümber.

[...]

26. Kui vastuväidetes arvestatakse poolte nõusolekut kokkuleppe sõlmimiseks, peaksid asjaomased pooled komisjoni poolt [...] määratud [...] tähtaja jooksul neile vastama, kinnitades (ühemõtteliselt), et vastuväited vastavad kokkuleppe sõlmimiseks antud nõusoleku sisule ja nad jätkavad seega osalemist kokkuleppemenetluses. [...]

12 Kokkuleppemenetluse teatise osasse 2.5 „Komisjoni otsus ja kompensatsioon kokkuleppe eest“ kuuluvad punktid 28, 30, 32 ja 33 näevad ette:

„28. Pärast vastuväidetele esitatud vastuste saamist, milles pooled kinnitavad oma valmisolekut sõlmida kokkulepe, võimaldab määrus [...] nr 773/2004 komisjonil ilma täiendavate menetlustoiminguteta [...] võtta vastu lõplik otsus vastavalt määruse [...] nr 1/2003 artiklile 7 ja/või 23. See tähendab, et pooled, kelle nõusolekut kokkuleppe sõlmimiseks on vastuväidetes arvestatud, ei tohi [...] enam taotleda suulist ärakuulamist ega juurdepääsu oma toimikule.

[...]

30. Lõplik trahvisumma määratakse igal konkreetsel juhul kindlaks otsuses, mis käsitleb rikkumise tuvastamist vastavalt määruse [...] nr 1/2003 artiklile 7 ja karistuse määramist vastavalt artiklile 23.

[...]

32. Kui komisjon otsustab poolele käesoleva teatise raames sõlmitud kokkuleppe kompenseerida, vähendab ta 10% võrra trahvisummat, mis on määratud pärast 10% määra kohaldamist vastavalt suunistele määruse [...] nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta. [...]

33. Kui sõlmitud kokkulepped hõlmavad ka leebema kohtlemise taotlejaid, lisatakse kokkuleppe eest vähendatud trahv leebema kohtlemise kompensatsioonile.“

2006. aasta suunised

- 13 Suunised määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2, edaspidi „2006. aasta suunised“) määratlevad meetodi, mida komisjon kasutab ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahvide määramisel, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu rikuvad ELTL artiklit 101 või 102.
- 14 2006. aasta suuniste punktid 10 ja 11 näevad ette:
- „10. Kõigepealt määrab komisjon igale ettevõtjale või ettevõtjate ühendusele trahvi põhisumma [...]
11. Seejärel võib komisjon seda põhisummat suurendada või vähendada [...]“
- 15 2006. aasta suuniste punkt 27, mis kuulub nende suuniste 2. jaotisesse „Põhisumma kohandamine“, sätestab:
- „Trahvi määramisel võib komisjon võtta arvesse asjaolusid, millest tulenevalt [...] põhisummat suurendatakse või vähendatakse. Seda tehakse üldhinnangu põhjal, milles on arvestatud kõikide oluliste asjaoludega“.
- 16 2006. aasta suuniste punkt 29, mis on esimene punkt nende suuniste B osas „Kergendavad asjaolud“, näeb ette:
- „Trahvi põhisummat võidakse vähendada, kui komisjon leiab järgmisi kergendavaid asjaolusid:
- [...]
- asjaomane ettevõtja teeb komisjoniga tõhusat koostööd asjades, mis jäävad välja leebema kohtlemise teatise kohaldamisalast ja ettevõtja juriidilisest koostöökohustusest;
- [...]“

Leebema kohtlemise teatis

- 17 Komisjoni teatise, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3, ELT eriväljaanne 08/02, lk 155; edaspidi „leebema kohtlemise teatis“), punktid 20–23, mis kuuluvad teatise B osasse „Trahvi vähendamine“, sätestavad:
- „20. Ettevõtjate puhul, kes ei täida A osas sätestatud tingimusi, võib siiski vähendada kehtestatava trahvi määra.
21. Selleks, et ettevõtja trahvi saaks vähendada, peab ta esitama komisjonile kahtlustatava rikkumise kohta tõendid, millel on komisjoni valduses olevate tõenditega võrreldes oluline lisaväärtus, ning lõpetama oma osaluse kahtlustatavas rikkumises hiljemalt tõendite esitamise ajal.
22. Lisaväärtuse mõiste väljendab seda, mil määral esitatud tõendite laad ja/või üksikasjalikkus aitavad komisjonil kõnealuseid fakte tõendada. Hindamisel peab komisjon hiljem esitatavatest tõenditest üldjuhul väärtuslikumaks neid kirjalikke tõendeid, mis pärinevad sellest ajavahemikust, mida faktid puudutavad. Samamoodi peetakse kaudselt seotud tõenditest üldjuhul väärtuslikumaks kõnealuste faktidega otseselt seotud tõendeid.

23. Komisjon määrab haldusmenetluse lõpus vastu võetavas lõplikus otsuses kindlaks:

- a) kas ettevõtja esitatud tõenditel oli samal ajal komisjoni valduses olevate tõenditega võrreldes oluline lisaväärtus;
- b) mil määral ettevõtjale määratud trahvi vähendatakse; see määratakse järgmise korra kohaselt ja lähtudes kehtestatavast trahvist:
  - esimene ettevõtja, kes täidab punktis 21 sätestatud tingimused: trahvi vähendatakse 30–50%,
  - teine ettevõtja, kes täidab punktis 21 sätestatud tingimused: trahvi vähendatakse 20–30%,
  - järgmised ettevõtjad, kes täidavad punktis 21 sätestatud tingimused: trahvi vähendatakse kuni 20%.

Kõigis nimetatud rühmades trahvi vähendamise taseme kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse punktis 21 sätestatud tingimustele vastavate tõendite esitamise aega ja nende lisaväärtust. Peale selle võib komisjon arvesse võtta ettevõtja poolt pärast andmete esitamist tehtud koostöö ulatust ja järjepidevust.

Kui ettevõtja esitab muu hulgas tõendid selliste faktide kohta, millest komisjon ei olnud eelnevalt teadlik ja mis mõjutavad otseselt kahtlustatava kartelli tähtsust või kestust, ei võta komisjon neid andmeid arvesse võimalike trahvide määramisel kõnealused tõendid esitanud ettevõtja suhtes.“

Vaidluse taust

- 18 Vaidluse tausta ja vaidlusaluse otsuse võib vaidlustatud kohtuotsuse punktide 1–28 põhjal kokku võtta järgmiselt.
- 19 Kontserni Roullier, mille valdusettevõtja on CFPR, tüdarettevõtja Timab toodab ja turustab erinevaid keemiatooteid, nimelt loomasöödas kasutatavaid fosfaate (edaspidi „LKF“).
- 20 Kemira kontsern oli esimene, kes teatas leebema kohtlemise teatise alusel 28. novembril 2003 esitatud trahvide eest kaitse saamise taotluses komisjoni salajasest LKFi puudutavast kartelist. Taotlus puudutas perioodi 1989–2003.
- 21 Kemira kontserni esitatud teave võimaldas komisjonil viia 10. ja 11. veebruaril 2004 Prantsusmaal ja Belgias läbi kontrollid LKF sektoris tegutsevate ettevõtjate, sealhulgas Timabi ruumides.
- 22 Seejärel esitasid leebema kohtlemise teatise alusel trahvide eest kaitse saamise taotluse veel kolm ettevõtjat.
- 23 Tessengerlo Chemie NV esitas 18. veebruaril 2004 selle taotluse rikkumise kogu perioodi kohta, milleks oli ajavahemik 1969–2004.
- 24 27. märtsil 2007 esitasid leebema kohtlemise teatise alusel taotluse Quimitécnica.com-Comércia e Indústria Química SA ja selle emaettevõtja José de Mello SGPS SA.
- 25 Apellandid esitasid 14. oktoobril 2008 samuti leebema kohtlemise taotluse, mida nad täiendasid 28. oktoobril 2009.

- 26 Komisjon teavitas 19. veebruari 2009. aasta kirjades kartelli liikmeid, sealhulgas Timabit menetluse algatamisest, et võtta vastu otsus nõukogu määruse nr 1/2003 III peatüki alusel, ja kehtestas nendele liikmetele kahenädalase tähtaja, mille jooksul nad võisid talle kirjalikult teatada, kas nad on valmis osalema kokkuleppe sõlmimise arutelus, et jõuda kokkuleppeni määruse nr 773/2004 artikli 10a tähenduses.
- 27 Pärast mitut komisjoni ja asjassepuutuvate ettevõtjate, muu hulgas Timabi vahel toimunud kahepoolset kohtumist, kus esitati vastuväidete sisu ning nende aluseks olevat tõendid, kehtestas komisjon tõenäoliste trahvide vahemiku. See hinnang, st trahvid vahemikus 41 miljonit kuni 44 miljonit eurot Timabi osaluse eest ühes vältavas rikkumises 31. detsembrist 1978 kuni 10. veebruarini 2004 esitati Timabile 16. septembril 2009. aastal.
- 28 Seejärel kehtestas komisjon asjaomastele äriühingutele, sealhulgas Timabile tähtaja, mille jooksul nad võisid esitada vastavalt määruse nr 772/2004 artikli 10a lõikele 2 oma formaalse nõusoleku kokkuleppe sõlmimiseks. Kõik kartelli liikmed esitasid neile määratud tähtajal oma nõusoleku kokkuleppe sõlmimiseks, välja arvatud apellandid, kes otsustasid loobuda kokkuleppemenetlustest.
- 29 23. novembril 2009 võttis komisjon vastu kokku kuus vastuväiteteatist, mis olid adresseeritud esiteks apellantidele ja teiseks kõigile nendele kartelli liikmete, kes olid nõustunud kokkuleppega.
- 30 Pärast seda, kui apellandid olid tutvunud toimikuga ja vastanud 2. veebruaril 2010 vastuväiteteatisele, osalesid nad 24. veebruaril 2010 ärakuulamisel.
- 31 20. juulil 2010 võttis komisjon vastu vaidlusaluse otsuse, milles ta tuvastas ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 ühe vältava rikkumise LKF sektoris. Komisjoni hinnangul pandi see üks vältav rikkumine toime ajavahemikul 16. september 1993 kuni 10. veebruar 2004 ja see seisnes LKF Euroopa turu suure osa ärajagamises kartelli liikmetele müügikvootide ja klientide jaotamise kaudu ning hindade ja vajaduse korral müügitingimuste kooskõlastamise kaudu.
- 32 Sisuliselt nähtub vaidlusalusest otsusest, et originaalkokkuleppe sõlmisid 1969. aastal kirjalikult viis selle hetke peamist LKFi tootjat ja selle eesmärk oli võidelda ületootmisega Euroopa turul. Kartelli aluseks olnud lepingud nimetati CEPA (Centre d'étude des phosphates alimentaires – söödafosfaatide uurimiskeskus). Kartelli toimimise ja püsimise tagamiseks sõlmiti selle kokkuleppe tagajärjel spetsiifilised täiendavad kokkulepped ja muud piirkondlikud all-lepingud. Prantsuse tootjate osalemine CEPAs on leidnud kinnitust alates 1970. aastast. Pärast seda, kui kartelli liikmed olid kartelli ümber korraldanud kolmeks all-lepinguks, taastasid nad 1990. aastate alguses ühe struktuuri Super CEPA, mis hõlmas esiteks viit Kesk-Euroopa riiki, st Belgia, Saksamaad, Madalmaad, Austriat ja Šveitsi, ja teiseks Taanit, Iirimaa, Ungarit, Poolat, Soomet, Rootsi, Ühendkuningriiki ja Norra. Arutelud toimusid kahel tasandil: „kesksed koosolekud“ või „Euroopa tasandi“ koosolekud, mille käigus tehti üldise poliitika otsuseid, ja „eksperide koosolekud“, mille käigus toimusid süvendatud arutelud riiklikul või piirkondlikul tasandil nende kartelliosaliste vahel, kes selles riigis või piirkonnas tegutsesid.
- 33 Mis puudutab täpsemalt apellantide osalust, siis nähtub vaidlusalusest otsusest, et lisaks tegevusele kartelli Prantsusmaa harus liitus Timab piirkondliku Super CEPAGA ajal, mil ta hakkas eksportima suuri koguseid LKFi Prantsusmaalt. Super CEPA lepingutes hakkas ta osalema 1993. aasta septembris. Samal ajal Super CEPA kohtumistega osales ta ka Prantsusmaad ja Hispaaniat puudutataval koosolekul.
- 34 Olles vaidlusaluse otsuse artiklis 1 tuvastanud, et apellandid on rikkunud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53 LKFi sektoris, määras komisjon selle otsuse artiklis 2 Timabile ja CFPRile solidaarselt tasumisele kuuluva trahvi 59 850 000 eurot. Selle trahvi arvutas komisjon välja 2006. aasta suuniste alusel.

35 20. juulil 2010 võttis komisjon sama juhtumi kohta vastu ka otsuse C (2010) 5004 final, mille adressaadid olid isikud, kes olid nõustunud kokkuleppemenetlusega ja esitanud nõusoleku kokkuleppe sõlmimiseks.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

36 Üldkohtu kohtukantseleisse 1. oktoobril 2010 esitatud hagi palusid Timab ja CFPR vaidlusalune otsus tühistada ja teise võimalusena tühistada selle otsuse artikkel 1 osas, milles komisjon tuvastas nende osaluse tegevuses, mis puudutas müügingimusi ja kompensatsioonisüsteemi. Apellandid palusid igal juhul muuta vaidlusaluse otsuse artiklit 2 ja oluliselt vähendada trahvi summat, mis oli neile määratud solidaarselt.

37 Apellandid esitasid vaidlusaluse otsuse tühistamise nõude põhjendamiseks mitu väidet, mille võib jagada kolme gruppi. Esimene grupp väiteid puudutab kokkuleppemenetlust. Sisuliselt heidavad apellandid komisjonile ette, et ta määras kokkuleppemenetlusest loobunud ettevõtjale suurema trahvi kui kavandatud kokkuleppe arutelude käigus välja pakutud trahvivahemiku ülempiir.

38 Teine grupp väiteid puudutab kartelli esemeks olevaid teatavaid tegevusi, eelkõige kompensatsioonimehhanismi ja müügingimusi. Teise grupi väidetes leiavad apellandid sisuliselt, et komisjon arvas kogu väidetava tegevuse väärtust süüks kõigile ettevõtjatele, eristamata rikkumise erinevaid perioode ja erinevaid tegevusi. Nii võttis komisjon apellantidelt õiguse esitada tõhusalt oma seisukohti põhjendamata vastuväidete kohta, mis puudutasid osalemist osades tegevustes, nimelt kompensatsioonimehhanismis ja müügingimuste kooskõlastatud kehtestamises.

39 Kolmas grupp väiteid käsitleb trahvisumma arvutamise mitut aspekti. Kolmanda grupi väidetes kritiseerivad apellandid sisuliselt trahvisumma eri aspekte või sellele summale kohaldatud norme, viidates määruse nr 1/2003 artikli 23 rikkumisele, süüks pandud tegevuse raskusastme hindamisel tehtud ilmsele veale, kergendavate asjaolude hindamisel tehtud ilmsele veale, leebusprogrammi alusel trahvi vähendamise ebaproportsionaalsusele ja maksevõime hindamisel tehtud ilmsele veale. Lisaks on apellandid seisukohal, et komisjon rikkus võrdse kohtlemise, karistuste individuaalsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet.

40 Teise võimalusena esitatud trahvisumma vähendamise nõude põhjendamiseks esitasid apellandid kaks peamist argumenti. Esimeses leiavad nad sisuliselt, et vähendada tuleks „raskusest tulenevat määra“. Teises argumendis paluvad nad, et lisaks trahvi vähendamisele nende leebema kohtlemise teatise alusel tehtud koostöö eest vähendataks seda täiendavalt koostöö eest, mis ei jäänud selle teatise kohaldamisalasse, kuna nad ei vaidlustanud alates 16. septembrist 1993 aset leidnud asjaolusid.

41 Vaidlustatud kohtuotsusega jättis Üldkohus hagi tervikuna rahuldamata.

Poolte nõuded Euroopa Kohtus

42 Timab ja CFPR paluvad Euroopa Kohtul:

- tühistada vaidlustatud kohtuotsus;
- saata kohtuasi tagasi Üldkohtule trahvisumma vähendamiseks sobivas ulatuses;
- teise võimalusena tuvastada, et Üldkohus on rikkunud õigust õiglasele kohtumenetlusele, kuna kohtumenetlus kestis ebamõistlikult kaua;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

- 43 Komisjon palub Euroopa Kohtul:
- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja
  - mõista kohtukulud välja apellantidelt.

Menetluse suulise osa uuendamise taotlus

- 44 Pärast seda, kui kohtujurist oli esitanud oma ettepaneku, esitasid apellandid Euroopa Kohtule 1. septembri 2016. aasta kirjaga taotluse, et Euroopa Kohus uuendaks kodukorra artikli 83 alusel menetluse suulise osa.
- 45 Oma taotlust põhjendavad apellandid sisuliselt sellega, et Euroopa Kohtul puudub piisav teave esiteks asjaolude kohta, miks nad kokkuleppemenetlusest loobusid ja milline on seega selle menetluse ja tavalise haldusmenetluse vaheline seos, ning teiseks apellatsioonkaebuse teatud väidete ulatuse kohta. Seda arvestades on hagejad kohtujuristi ettepaneku punktides 51 ja 52 esitatust erineval seisukohal, st et nende tegevust ei ajendanud soov kokkuleppemenetlust enda kasuks ära kasutada ja et erinevalt sellest, mida järeldas kohtujurist oma ettepanekus, tugineti apellatsioonkaebuse väidetes selgelt faktiliste asjaolude ja tõendite moonutamisele.
- 46 Lisaks on nad seisukohal, et pooled ei ole vaielnud trahvi arvutamist käsitlevate teatud õiguslike argumentide üle, muu hulgas nende üle, mis puudutavad koostöö eest trahvi vähendamise küsimust.
- 47 Selle kohta olgu meenutatud, et oma kodukorra artikli 83 kohaselt võib Euroopa Kohus igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumentidele, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaielnud (kohtuotsus, 9. juuli 2015, *InnoLux vs. komisjon*, C-231/14 P, EU:C:2015:451, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Olles ära kuulanud kohtujuristi, tuvastab Euroopa Kohus käesolevas asjas, et tal on lahendi tegemiseks piisavalt teavet ning kohtuasjade lahendamisel ei tule lähtuda argumentidest, mille üle pooled ei ole vaielnud.
- 49 Järelikult tuleb suulise menetluse uuendamise taotlus rahuldamata jätta.

Apellatsioonkaebus

Esimene väide, mis käsitleb tõendamiskoormise reeglite ja kaitseõiguste rikkumist

Poolte argumentid

- 50 Oma esimeses väites heidavad apellandid Üldkohtule ette tõendamiskoormise reeglite ja kaitseõiguste rikkumist, kuna ta asus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 114 ja 117 seisukohale, et nende kohustus oli kokkuleppemenetluses tõendada, et nad kartellis enne 1993. aastat ei osalenud.
- 51 Märkides vaidlustatud kohtuotsuse punktis 114, et „komisjon võis õiguspäraselt järeldada, et hagejad olid seotud ühe ja jätkuva rikkumisega alates 1978. aastast“ – kuigi see väljend on õiguslik kvalifikatsioon, mida apellandid ei pidanud kokkuleppemenetluses tõendama ega ka ümber lükkama –, ei kontrollinud Üldkohus nõutavat tõendatuse taset.

- 52 Selle kohta märgivad nad, et komisjoni tõendamiskoormise ulatus ei saa olla erinev sõltuvalt sellest, kas tegemist on kokkuleppemenetluse või tavalise menetlusega. Kuna aga vaidlustatud kohtuotsuses tuvastatakse, et komisjoni põhjenduskäik, mille tõendatuse tase on nõutust madalam, on õiguspärane, tuleb see kohtuotsus tühistada.
- 53 Komisjoni hinnangul tuleb see esimene väide tagasi lükata eelkõige tulemusetuse tõttu või teise võimalusena vastuvõetamatuse tõttu ning igal juhul põhjendamatus tõttu.
- 54 See väide on kõigepealt tulemusetu, kuna vaidlusalune otsus, mille õiguspärasust Üldkohus kinnitas, võeti vastu tavalises menetluses pärast seda, kui Timab kokkuleppest loobus. Ent esimene väide puudutab perioodi 1978–1993, mille osas Timabi rikkumist ei tuvastatud. Seega isegi kui see väide oleks põhjendatud, poleks sellel mingit mõju vaidluse lahendusele, mis puudutab komisjoni poolt Timabile aastate 1993–2004 eest tavalises haldusmenetluses määratud trahvi.
- 55 Edasi leiab komisjon, et Üldkohus ei olnud üldse seisukohal, et apellandid on kohustatud tõendama nende mitteosalemist kartellis aastatel 1978–1993 ja et igal juhul on Üldkohtu poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 114 ja 117 tuvastatu iseseisev hinnang faktidele, mida Euroopa Kohtul ei tule kontrollida.
- 56 Lõpuks märgib komisjon, et ta ei vaidlegi vastu, et nii tavalises menetluses kui kokkuleppemenetluses on tõendamiskoormis temal. Komisjon leiab, et kui apellandid ei kritiseeri komisjoni esialgset hinnangut tõendite alusel, mis on tema käsutuses, siis saab ta põhjendatult järeldada, et tema analüüsiga on nõustunud, seda enam kui tõenditeks on ettevõtjate endi avaldused leebema kohtlemise taotlustes ja vastustes teabenõudele. Neid aluspõhimõtteid kohaldades järeldas Üldkohus, et komisjon võis õiguspäraselt arvata, et Timab osales ühes vältavas rikkumises alates 1978. aastast.
- 57 Eeltoodu kontekstis lisab komisjon, et Üldkohus meenutas ka, et pärast seda, kui apellandid olid esitanud oma argumendid vastuses vastuväiteteatisele, esitas komisjon tema käsutuses olevatele tõenditele uue hinnangu ja jõudis järeldusele, et need tõendid ei näita, et apellandid oleksid osalenud kartellis enne 1993. aastat. Seega tuvastas Üldkohus õigesti, et komisjon järgis tõendatuse taset puudutavaid reegleid, võttes igas menetluse staadiumis arvesse kõiki tema käsutuses olevaid tõendeid.

Euroopa Kohtu hinnang

- 58 Olgu meenutatud, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on tõendamist käsitlevate normide väidetav rikkumine õigusküsimus, mis on apellatsioonistmes vastuvõetav (vt selle kohta kohtuotsused, 10.7.2008, Bertelsmann ja Sony Corporation of America vs. Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 30.5.2013, Quinn Barlo jt vs. komisjon, C-70/12 P, ei avaldata, EU:C:2013:351, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Nii peab Euroopa Kohus kontrollima, kas Üldkohus on talle esitatud tõendite hindamise käigus rikkunud õigusnormi, eirates selliseid õiguse üldpõhimõtteid nagu süütuse presumptsioon ja tõendamisel kohaldatavaid reegleid nagu tõendamiskoormist käsitlevad reeglid (vt selle kohta kohtuotsused, 8.7.1999, Hüls vs. komisjon, C-199/92 P, EU:C:1999:358, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 30.5.2013, Quinn Barlo jt vs. komisjon, C-70/12 P, ei avaldata, EU:C:2013:351, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Seetõttu on vastupidi komisjoni argumentidele käesolev väide vastuvõetav.
- 61 Väite sisulise osa aspektist tuleb meenutada, nagu nähtub muu hulgas ka vaidlustatud kohtuotsuse punktist 48, et Üldkohtule esitatud hagi tuginesid apellandid komisjoni poolsele õigusnormide rikkumisele ja faktide ilmsele väärrele hindamisele, kuna ta asus alguses seisukohale, et nad olid osalenud ühes vältavas rikkumises alates 1978. aastast. Apellandid leiavad, et arvestades tema

käsituses olevaid dokumente, oleks komisjon pidanud järel dama, et nad ei osalenud kartellis tervikuna enne 1993. aastat. See kvalifikatsiooniviga tekkis toimiku ebapiisava uurimise tõttu ja näitab, et komisjon rikkus oma kohustust uurida tema menetletavaid juhtumeid hoolikalt ja erapooletult.

- 62 Sellele etteheitele vastamiseks analüüsis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustes 108–118 küsimust, kas komisjon uuris alguses piisavalt apellantide toimikut seoses neile süüks pandud rikkumisega või kas ta oli apellantide poolt talle esitatud teavet vääralt tõlgendanud.
- 63 Pärast seda, kui Üldkohus oli vaidlustatud kohtuotsuse punktides 109–112 uurinud apellantide leebema kohtlemise teatise kohaldamise taotlust ja nende vastuseid teabenõudele ning seejärel järel danud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 113, et vaidlust ei ole selles, et vastuväiteteatisele esitatud vastuses märkisid apellandid, et Timab ei olnud osalenud ühes ja jätkuvas rikkumises 1978. aastast kuni 1993. aastani, järel das ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 114, et arvestades komisjoni käsituses olevaid dokumente, „võis [ta] õiguspäraselt järel dada, et hagejad olid seotud ühe ja jätkuva rikkumisega alates 1978. aastast“.
- 64 Isegi kui põhjendatult saaks asuda seisukohale, et lihtsalt komisjoni veendumust kinnitades pani Üldkohus apellantidele kohustuse – mida neil tegelikult ei olnud – tõendada, et nad ei liitunud kartelliga enne 1993. aastat, ei saa selle esimese väite alusel tühistada vaidlustatud kohtuotsust või enamgi veel vaidlusalust otsust.
- 65 Nimelt, nagu on meenutatud eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktis 1, karistati apellante osaluse eest ühes vältavas rikkumises, mis kestis 1993. aastast 2004. aastani. Ent etteheite, mille apellandid esitasid Üldkohtus ja mida meenutati käesoleva kohtuotsuse punktis 61, eesmärk oli tõendada, et arvestades komisjoni käsituses olevaid tõendeid, oleks ta pidanud järel dama, et nad ei osalenud kartellis enne 1993. aastat. Seega ei saanud see etteheide igal juhul mõjutada põhivaidlustust, sest see puudutas perioodi, mille eest apellante ei karistatud. Järelikult oleks Üldkohus pidanud selle etteheite tulemusetuse tõttu tagasi lükkama.
- 66 Sellest tuleneb, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 118 esitatud Üldkohtu otsus, milles lükatakse tagasi etteheide, et komisjon on toimikut halvasti uurinud, on käesoleva kohtuotsuse punkti 65 arvestades põhjendatud muudel kui õiguslikel põhjustel. Seega tuleb need põhjendused asendada.
- 67 Seetõttu ei ole esimene väide tulemuslik.

Teine väide, et rikutud on õigust mitte esitada ennast süüstavaid avaldusi ja kaitseõigusi ning et Üldkohus ei teostanud oma täielikku pädevust

Poolte argumendid

- 68 Teine väide, mis käsitleb vaidlustatud kohtuotsuse punkte 94 ja 190, jaguneb kolmeks osaks.
- 69 Teise väite esimeses osas leiavad apellandid, et Üldkohus rikkus nende kaitseõigusi, sest ta rikkus apellantide õigust mitte esitada ennast süüstavaid avaldusi.
- 70 Selle esimese väiteosa põhjenduses märgivad apellandid kõigepealt, et teavet, mis esitati nii kokkuleppemenetluses kui ka leebema kohtlemise taotluse läbivaatamise menetluses, ei saa käsitleda „rikkumise omaksvõtuna“. Nad lisavad, et leebema kohtlemise taotlusest ei saa mehaaniliselt järel dada rikkumises osalemist, sest selle toimepanija võib alati vaidlustada faktid ja nende komisjonipoolse kvalifikatsiooni. Lõpuks leiavad apellandid, et kokkuleppemenetluses võetakse rikkumise eest vastutus omaks alles siis, kui esitatakse ametlikult nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks, mida nemad aga ei

tahtnud teha. Nii rikkus Üldkohus nende kaitseõigusi sellega, et ta võrdsustas automaatselt „rikkumise omaksvõtuga“ avaldused, mis olid esitatud nende leebema kohtlemise taotluses ja mida nad esitasid kokkuleppemenetluses, rikkudes nende õigust mitte esitada ennast süüstavaid avaldusi.

- 71 Teise väite teises osas leiavad apellandid, et Üldkohus jättis teostamata oma täieliku pädevuse, sest ta ei kontrollinud komisjoni tõendamiskohustuse täitmist seoses „rikkumise omaksvõtuna“ kvalifitseerimisega, kuigi seda kvalifikatsiooni ei nähtu selle institutsiooni käsutuses olevast ühestki tõendist. Ent sellel kvalifikatsioonil oli oluline tagajärg nende rikkumises osalusele ja järelikult trahvisumma hindamisele ning selle asjassepuutuvale vähendamisele.
- 72 Apellandid väidavad selles küsimuses esiteks, et nende poolt komisjonile esitatud dokumentide ning teiste ettevõtjate poolt toimikusse esitatud tõendite alusel sai kindlaks teha, et nad osalesid koosolekul ainult pisteliselt, ja teiseks, et nende „rikkumise omaksvõtu“ olemasolule rääkisid vastu toimiku mitu dokumenti.
- 73 Teise väite kolmandas osas viitavad apellandid kaitseõiguste rikkumisele Üldkohtu poolt.
- 74 Väite selles kolmandas osas märgivad apellandid, et Üldkohus tugines nende ja komisjoni vahel 2009. aastal toimunud kolme kahepoolse kohtumise protokollide kohta tehtud komisjoni sisemärkmete. Täpsemalt tugines Üldkohus teisele sisemärkmele, mille kohaselt olevat nad „võtnud omaks“ osaluse rikkumises perioodil 1978. aastast kuni 1992. aastani. Üks neist komisjoni sisemärkmetest edastati alles pärast kirjaliku menetluse lõppu ja võistlevuse põhimõtet rikkudes. Ent väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et dokumendi edastamata jätmine haldusmenetluse käigus on käsitatav kaitseõiguste rikkumisena, kui komisjon tugines sellele dokumendile rikkumise esinemise vastuväite põhjendamiseks ja kui seda vastuväidet sai tõendada ainult viitega sellele dokumendile, nagu käesolevas asjas. Apellandid leiavad, et isegi kui komisjon võis oma sisemärkmete tugineda, rikkus Üldkohus siiski nende kaitseõigusi, sest ta ei kontrollinud, kas tõendatuse tase on piisav.
- 75 Oma repliigis lisavad apellandid, et vaidlustatud kohtuotsus tuleb tühistada, kuna Üldkohus lähtus oma täielikku pädevust teostamata vaid „õiguspärasest veendumusest“, mis võis komisjonil olla Timabi süüga seoses, kuigi see süü tugines ainult „rikkumise omaksvõtul“, mida väidetavalt ei ole vaidlustatud.
- 76 Komisjon leiab kõigepealt ja käesoleva kohtuotsuse punktis 54 välja toodud argumentide alusel, millele juba viidati esimese väite raames, et teine väide on tulemusetu. Ta toonitab, et apellandid lähtuvad eeldusest, et vaidlustatud „rikkumise omaksvõtt“ „mõjutas otsustavalt trahvi suurust“. Kuid see seisukoht on väär, kuna rikkumise omaksvõtt puudutas perioodi, mis eelnes karistuse esemeks olevale perioodile.
- 77 Teise võimalusena märgib komisjon, et teine väide tuleb tagasi lükata kõigis kolmes osas osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatusse tõttu.
- 78 Teise väite esimese osa kohta märgib komisjon, et leebema kohtlemise taotlus on juba oma definitsioonilt niisugune, et see puudutab ettevõtjaid, kes on osalenud kartellis ja selle omaks võtnud. Seega võib komisjon põhjendatult arvata – välja arvatud juhul, kui ettevõtja oma seisukohta muudab, mida ta võib teha igal ajal –, et leebema kohtlemise taotluse esitamisel võtab ettevõtja omaks osaluse teada antud rikkumises, olenemata sellest, kas see omaksvõtt on kvalifitseeritav „rikkumise omaksvõtuna“ või määratletav muu terminiga. Niisugune seisukoht ei ole käsitletav õiguse mitte esitada ennast süüstavaid avaldusi rikkumisena, kuna ennast süüstavad avaldused on käesolevas asjas tehtud vabatahtlikult.
- 79 Seda arvestades on komisjon seisukohal, et selle esimese väiteosa raames esitatud apellantide argumendis aetakse segamini kokkuleppemenetlus ja leebema kohtlemise taotluse läbivaatamise menetlus. Nimelt ei tulenenud asjaolud, millele ta tugines järeldamiseks, et Timab osales rikkumises enne 1993. aastat, väidetavast omaksvõtust kokkuleppemenetluses, vaid ilmnisid leebema kohtlemise

taotluse raames esitatud avaldustest. Kuna vastu ei vaieldud, viis komisjon sel alusel läbi arutelud kokkuleppe sõlmimiseks. Seega said komisjon kokkuleppemenetluses ja seejärel Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 94 kaitseõigusi rikkumata kvalifitseerida Timabi avaldused perioodi kohta 1978–1993 „rikkumise omaksvõtuks“, sest neid avaldusi ei kasutatud muul eesmärgil.

- 80 Komisjon lisab, et niipea kui Timab oma seisukohta muutis, võttis ta arvesse uusi asjaolusid, mistõttu ei olnud leebema kohtlemise taotluse raames esitatud „rikkumise omaksvõtul“ enam ülisuurt väärtust. Nii järgiti kogu aeg kaitseõigusi ja õiguse mitte esitada ennast süüstavaid avaldusi rikkumist ei saa tuvastada.
- 81 Teise väite teise osa kohta märgib komisjon sisuliselt, et apellantide argumendid, mis pidid tõendama nende seisukohta, et komisjon oleks pidanud järeldama, et Timab ei osalenud kartellis järjepidevalt alates 1978. aastast, on faktilised asjaolud, mille kontrollimine ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse. Lisaks mõistis Timab komisjoni hinnangul täielikult „rikkumise omaksvõtu“ kvalifikatsiooni tähendust ja oleks pidanud sellest omad järeldused tegema.
- 82 Teise väite kolmanda osa kohta märgib komisjon, et apellantide argument seoses tema sisemärkmetega, mis olid väidetavalt „rikkumise omaksvõtu“ kvalifikatsiooni aluseks, on asjassepuutumatu. Nimelt esiteks ei olnud need väidetavalt „edastamata jäetud“ dokumendid otsuse aluseks, kuna otsus ei käsitle konkreetset perioodi, mida asjassepuutuv „rikkumise omaksvõtt“ puudutab. Teiseks ei esitatud nimetatud „rikkumise omaksvõttu“ kokkuleppe läbirääkimiste käigus, vaid need nähtuvad leebema kohtlemise taotluse põhjendamiseks esitatud avaldustest, ent selle taotluse läbivaatamise menetlus eeldab igal juhul, et rikkumises osalenu võtaks etteheidetavad faktilised asjaolud omaks.

Euroopa Kohtu hinnang

- 83 Teise väite esimese osaga seoses tuleb meenutada, nagu teeb ka Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 120, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib komisjon kohustada ettevõtjat talle esitama kogu vajaliku teabe, mis sellel ettevõtjal võib faktide kohta olla, kuid ta ei või kohustada ettevõtjat andma vastuseid, millega ta võtaks omaks rikkumise toimepanemise, kuna selle tõendamine on komisjoni kohustus (vt kohtuotsus, 14.7.2005, ThyssenKrupp vs. komisjon, C-65/02 P ja C-73/02 P, EU:C:2005:454, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 84 Ent nagu meenutab ka Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 120, ei saa komisjon küll ettevõtjat sundida rikkumises osalemist üles tunnistama, kuid see ei takista tal siiski trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtmast asjaolu, et ettevõtja on teda vabatahtlikult abistanud rikkumise olemasolu tuvastamisel (vt kohtuotsus, 14.7.2005, ThyssenKrupp vs. komisjon, C-65/02 P ja C-73/02 P, EU:C:2005:454, punkt 50).
- 85 Euroopa Kohtul on ka juba olnud võimalus täpsustada, et komisjon võib trahvisumma määratlemisel arvesse võtta ettevõtjapoolset abi rikkumise kergemini tuvastamiseks, ning iseäranis asjaolu, et ettevõtja on oma osalemise rikkumises omaks võtnud (vt kohtuotsus, 14.7.2005, ThyssenKrupp vs. komisjon, C-65/02 P ja C-73/02 P, EU:C:2005:454, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 86 Sellest tuleneb, et õiguse mitte anda ütlusi iseenda vastu rikkumiseks peab ettevõtja olema tegelikult olnud kohustatud esitama teavet või tõendeid, mis võivad rikkumist tõendada (vt selle kohta kohtuotsus, 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, EU:C:2002:582, punkt 275).
- 87 Käesolevas asjas tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 94 ja 190, et apellantide poolt kokkuleppemenetluses leebema kohtlemise taotluse põhjendamiseks esitatud avaldused on puhtalt omaalgatuslikud. Lisaks märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 120, et talle esitatud toimikust ei nähtu, et komisjon oleks üritanud apellantide valikut mõjutada.

- 88 Seega ei ole Üldkohus apellantide kaitseõigusi rikkunud. Järelikult tuleb teise väite esimene osa põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 89 Teise väite teise osa kohta piisab, kui meenutada, et vastavalt ELTL artikli 256 lõike 1 teisele lõigule ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesele lõigule peab apellatsioonkaebus piirduma üksnes õigusküsimustega. Sellest tulenevalt on Üldkohtul ainupädevus tuvastada ja hinnata asjassepuutuvaid fakte ning hinnata talle esitatud tõendeid. Välja arvatud juhul, kui tõendeid on moonutatud, ei ole nende faktiliste asjaolude ja tõendite hindamine seega õigusküsimus, mis kuuluks Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele (vt eelkõige kohtumäärus, 11.6.2015, *Faci vs. komisjon*, C-291/14 P, ei avaldata, EU:C:2015:398, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika, ja selle kohta ka kohtuotsus, 21.1.2016, *Galp Energía España jt vs. komisjon*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika). Tõendite moonutamine peab selgelt nähtuma toimiku materjalidest, ilma et oleks vaja faktilisi asjaolusid ja tõendeid uuesti hinnata (vt eelkõige kohtumäärus, 11.6.2015, *Faci vs. komisjon*, C-291/14 P, ei avaldata, EU:C:2015:398, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 90 Käesolevas asjas soovitakse apellatsioonkaebuses väidetava Üldkohtu täieliku pädevuse teostamata jätmise ettekäändel tegelikult, et Euroopa Kohus analüüsiks uuesti toimikumaterjale, mille komisjonile esitasid haldusmenetluses apellandid ja muud kartelli liikmed, ilma et toodaks esile seda, kuidas tõendeid on moonutatud. Seetõttu tuleb teise väite teine osa vastuvõetamatusse tõttu tagasi lükata.
- 91 Mis puudutab teise väite kolmandat osa, siis leiavad apellandid sisuliselt, et omistades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 94 otsustava tõendusliku väärtuse kokkuleppemenetluses peetud kahepoolsete kohtumiste kohta koostatud komisjoni sisemärkmete, eriti teisele sisemärkmele, mille kohaselt võtsid apellandid omaks rikkumises osalemise perioodil 1978–1992, ning tuvastades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 114, et komisjon „võis õiguspäraselt järeldada, et hagejad olid seotud ühe ja jätkuva rikkumisega alates 1978. aastast“, ilma et oleks kontrollitud nõutavat tõendatuse taset, rikkus Üldkohus nende kaitseõigusi ja jättis teostamata oma täieliku pädevuse.
- 92 Nii viitavad apellandid selle teise väite kolmandas osas – sama moodi nagu ka esimeses väites – tõendamiskoormist reguleerivate normide rikkumisele ja kaitseõiguste rikkumisele.
- 93 Ent teise väite kolmas osa ei saa olla tulemuslik isegi siis, kui saaks põhjendatult asuda seisukohale, et Üldkohus ei kontrollinud nõutavat tõendatuse taset ning rikkus nii kaitseõigusi, kuna ta omistas otsustava väärtuse kokkuleppemenetluses toimunud kolme kahepoolse kohtumise protokollide kohta tehtud sisemärkmete, mis lubasid komisjonil lihtsalt arvata, et apellandid osalesid rikkumises alates 1978. aastast.
- 94 Nimelt, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 65, karistati apellante osalemise eest ühes vältavas rikkumises 1993. aastast kuni 2004. aastani. Ent etteheites, mille nad esitasid Üldkohus ja mida meenutati käesoleva kohtuotsuse punktis 61, sooviti tõendada, et arvestades komisjoni käsutuses olevaid tõendeid, oleks ta pidanud järeldama, et ta ei osalenud kartellis enne 1993. aastat. Seetõttu ei saanud see etteheide olla tulemuslik, kuna see puudutas perioodi, mille eest apellante ei karistatud. Seetõttu oleks Üldkohus pidanud selle etteheite tulemusetuna tagasi lükkama.
- 95 Nagu on tuvastatud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, järeldub selles, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 118 esitatud Üldkohtu otsus lükata tagasi argument, et komisjon oli toimikut halvasti uurinud, on põhjendatud muudel õiguslikel põhjendustel. Seetõttu tuleb need põhjendused asendada.
- 96 Järelikult tuleb kolmanda väite kolmas osa põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide ning neljanda väite esimese ja teise osa teine pool, mille kohaselt jättis Üldkohus teostamata oma täieliku pädevuse ning esitas oma otsuses vastuolulised põhjendused

Üldkohtu poolt tema täieliku pädevuse teostamata jätmine

– Poolte argumendid

- 97 Kolmas väites ning neljanda väite esimese ja teise osa teises pooles, mis kritiseerivad peamiselt vaidlustatud kohtuotsuse punkte 78 ja 90–96 ning mida tuleb analüüsida koos, on apellandid sisuliselt seisukohal, et jättes vaidlusaluse otsuse muutmata ja seega piisavalt läbi analüüsimata kõik vaidlusaluse otsusega neile määratud trahvi elemendid, jättis Üldkohus tähelepanuta oma täieliku pädevuse piirid ja esitas selles küsimuses oma otsuses vastuolulised põhjendused.
- 98 Kolmanda väite raames kinnitavad apellandid täpsemalt, et Üldkohus ei teostanud oma täielikku pädevust nõuetekohaselt, kuna ta järeldas, et väidetavad „uued asjaolud“, mis lubasid komisjonil määrata oluliselt suurema trahvi palju lühema rikkumise eest, seisnesid selles, et pärast kokkuleppemenetlusest loobumist võtsid apellandid tagasi oma väidetava „rikkumise omaksvõtu“, kuid ta ei kontrollinud nende „uute asjaolude“ sisu. Apellandid väidavad, et pärast nende viidatud loobumist ei lisatud ühtegi uut tõendit toimikusse. Ainus uus asjaolu –kui seda selleks saab nimetada – oli see, et komisjon analüüsis fakte põhjalikumalt, mistõttu ta pidi tunnistama, et apellandid ei osalenud asjassepuutuvas rikkumises alates 1978. aastast, kuigi ta oleks pidanud sellele järeldusele jõudma juba kokkuleppemenetluse staadiumis.
- 99 Komisjon väidab eelkõige, et see väide tuleb tulemusetuse tõttu tagasi lükata, kuna see põhineb kokkuleppemenetluses ja vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise menetluses esinenud olukordade asjassepuutumatul võrdlusel, sest nagu Üldkohus õigesti märkis, tuleb niipea kui kokkuleppest loobutakse, tavapärase menetluse tulemusena vastu võetud otsust hinnata ainult selles menetluses väljauuritu alusel. Ta lisab, et apellandid moonutavad Üldkohtu seisukohti vaidlustatud kohtuotsuse kohta tehtud kokkuvõttes. Nimelt on uus asjaolu, millele Üldkohus viitab vaidlustatud kohtuotsuse punktis 90, mitte komisjoni omal algatusel läbi viidud olukorra uus analüüs, vaid Timabilt pärit erinev teave, mille ta esimest korda esitas vastuses vastuväiteteatisele, mille eesmärk on just anda ettevõtjatele võimalus esitada oma seisukoht, et tagatud oleks võistlevuse põhimõtte järgimine tavapärase menetluses.
- 100 Teise võimalusena leiab komisjon, et asjassepuutuv väide on vastuvõetamatu, sest Üldkohus kontrollis vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, kontrollides kõiki asjaolusid, mida trahvi arvutamisel arvesse võeti, mis kuulub tema täieliku pädevuse juurde ja seisneb faktidele antud hinnangus, mida ei saa edasi kaevata.
- 101 Neljanda väite esimese osa teises pooles väidavad apellandid, et Üldkohus rikkus oma täielikku pädevust ka seetõttu, et ta ei tuvastanud vigu, vastuolusid ja järjepidematus komisjoni poolt rikkumisele antud hinnangus. Nad heidavad niisiis Üldkohtule ette seda, et ta nõustus vääralt leebema kohtlemise raames või 2006. aasta suuniste punkti 29 alusel trahvi vähendamise peaaegu täies ulatuses kustutamisega.
- 102 Komisjon leiab, et apellantide esitatud etteheited tuleb tagasi lükata, sest Üldkohus kontrollis põhjalikult komisjonipoolset trahvi arvutamist ja muu hulgas nende koostöö eest trahvi vähendamist. Lisaks on põhjendamata selles kontekstis mainitud väidetav vastuolulisus ja järjepidematus.

103 Neljanda väite teise osa teises pooles leiavad apellandid, et komisjon oleks pidanud juba kokkuleppemenetluse staadiumist alates välja tooma nn uued asjaolud, st võimatuse tuvastada üks vältav rikkumine alates 1978. aastast. Üldkohus jättis teostamata oma täieliku pädevuse, sest ta ei võtnud arvesse rikkumisele kokkuleppemenetluse staadiumis komisjoni antud hinnangus tehtud vigu ja nõustudes seetõttu peaaegu täises ulatuses trahvi vähendamise kustutamisega.

– Euroopa Kohtu hinnang

104 Väljakujunenud kohtupraktikast seoses kohtuliku kontrolliga otsuste üle, milles komisjoni määrab konkurentsieeskirjade rikkumise eest trahvi või karistumakse, tuleneb, et lisaks ELTL artiklis 263 ette nähtud seaduslikkuse kontrollile on liidu kohtul täielik pädevus, mis on talle ELTL artikli 261 kohaselt antud määruse nr 1/2003 artikliga 31 ning mis annab talle õiguse asendada komisjoni hinnang enda omaga ja sellest tulenevalt määratud trahv või karistumakse tühistada, seda vähendada või suurendada (vt eelkõige kohtuotsus, 9.6.2016, Repsol Lubricantes y Especialidades jt vs. komisjon, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).

105 Samuti olgu meenutatud, et Euroopa Kohus ei saa apellatsioonkaebuse raames õigusküsimusi käsitledes asendada õigluse kaalutlustel oma hinnanguga Üldkohtu hinnangut, mille Üldkohus andis oma täieliku pädevuse raames ettevõtjatele liidu õiguse rikkumise eest määratud trahvisummade üle otsustades (vt eelkõige kohtuotsus, 9.6.2016, Repsol Lubricantes y Especialidades jt vs. komisjon, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).

106 Ainult juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et karistuse määr ei ole mitte ainult sobimatu, vaid ka niivõrd ülemäärane, et see on ebaproportsionaalne, tuleb asuda seisukohale, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi trahvisumma sobimatuse tõttu (kohtuotsus, 9.6.2016, Repsol Lubricantes y Especialidades jt vs. komisjon, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika).

107 Käesolevas asjas, nagu kohtujurist oma ettepanekus punktis 23 meenutas, ei olnud Üldkohtule esitatud küsimus mitte selles, kas lühema kestusega rikkumise eest suurema trahvi määramine oli põhjendatud, nagu sisuliselt väidavad apellandid, vaid selles, kas komisjon oli nõuetekohaselt põhjendanud vaidlusaluse otsusega määratud trahvisumma arvutamist ning arvestanud seejuures korralikult kõigi talle otsuse vastuvõtmise ajaks teadaolevate asjaoludega.

108 Selle kohta tuleb märkida, et kuivõrd Üldkohus vastas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 75–107 kõigile argumentidele, milles apellandid heitsid komisjonile ette kokkuleppemenetlusest loobunud ettevõtjale niisuguse trahvi määramist, mis on suurem kokkuleppe arutelude käigus välja pakutud trahvivahemiku maksimum ja mis määrati palju lühema kestusega rikkumise eest, järgiti selles analüüsis korra kohase kohtumõistmise ja läbipaistvuse põhimõtet. Seetõttu ei saa Üldkohtule ette heita seda, et ta ei teostanud piisavalt põhjalikku analüüsi vaidluses, milles esimest korda tuli teha lahend olukorra suhtes, kus ettevõtja, kes kokkuleppemenetluses osales, hiljem sellest loobus.

109 Seda arvestades on käesolevas asjas oluline asuda seisukohale, et Üldkohus teostas õigesti oma täielikku pädevust, kontrollides põhjalikult nii vaidlusaluse otsuse õiguspärasust kui ka sellega määratud trahvisumma sobivust.

110 Seega, nagu leidis ka kohtujurist oma ettepanekus punktis 24, kontrollis Üldkohus nõuetekohaselt analüüsi põhjendatust, arvestades kõiki vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal esinenud asjaolusid ning võttis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90–107 eriti arvesse seda, mil määral tegid apellandid koostööd pärast kokkuleppemenetlusest loobumist ehk tavapärase haldusmenetluse käigus.

111 Üldkohus kontrollis ka vaidlustatud kohtuotsuse punktides 142–220 süstemaatiliselt asjaolusid, mida komisjon vaidlusaluse otsusega määratud trahvi arvutamisel arvesse võttis. Täpsemalt kontrollis ta üksikasjalikult viisi, kuidas komisjon võttis arvesse tegureid, mille esinemisel seda trahvi vähendada

kas leebema kohtlemise teatise alusel – esitades selle kontrolli oma kohtuotsuse punktides 170–195 – või 2006. aasta suuniste punkti 29 alusel – esitades selle kontrolli oma kohtuotsuse punktides 95, 188 ja 189.

- 112 Lisaks, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepanekus punktis 26, tuleb täheldada, et apellandid ei ole tõendanud, et neile määratud trahvisumma on „niivõrd liigne, et see on ebaoproportsionaalne“ käesoleva kohtuotsuse punktides 105 ja 106 viidatud kohtupraktika tähenduses.
- 113 Eespool esitatud asjaoludest nähtub, et Üldkohus ei jätnud oma täieliku pädevuse piire tähelepanuta. Seetõttu tuleb põhjendamata seetõttu tagasi lükata kolmas väide ja neljanda väite esimese ja teise osa teine pool, mille kohaselt on jäetud tähelepanuta Üldkohtu täieliku pädevuse piirid.

Põhjenduste vastuolulisus, millele apellandid viitavad

– Poolte argumendid

- 114 Nii kolmandas väites kui ka neljanda väite esimese osa teises pooles märgivad apellandid, et Üldkohtu otsuse põhjenduses on erinevaid vastuolusid, mistõttu on rikutud nende põhiõigusi, nimelt õigust kokkuleppemenetluses vabalt komisjoniga aru pidada ja sama vabalt sellest menetlusest loobuda ning õigust end kaitsta tavapärasel menetluses, ilma et nad oleksid seotud väidetava varem võetud „positsiooniga“.
- 115 Esiteks heidavad apellandid Üldkohtule ette tema seisukohta, et nende loobumine kokkuleppemenetlusest loob *tabula rasa* olukorra, kus minevikus asetleidnuga ei arvestata, kuigi samas oli ta ka seisukohal, et nad on oma „positsiooni muutnud“ vastuses, mille nad koostasid vastuväiteteatisele tavapärasel menetluses. Nii ei oleks Üldkohus pidanud nõustuma komisjoni argumendiga, et selle vastuse esitamisega ilmnes „uus asjaolu“, mis õigustas trahvisumma muutmist.
- 116 Teiseks on apellandid seisukohal, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused on vastuolulised ka seetõttu, et Üldkohus märkis ühelt poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, et komisjon ei ole seotud kokkuleppemenetluse arutelude käigus edastatud trahvivahemikuga, mis oli seega muutunud asjassepuutumatuks pärast nende loobumist sellest menetlusest, viidates teiselt poolt aga vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91 lihtsale „trahvi arvutamise viisi kohandamisele“ selle sama vahemiku alusel.
- 117 Viimaks ei saanud Üldkohus ka ühelt poolt kinnitada, et kokkuleppemenetluse teatise alusel ei pea komisjon läbirääkimisi küsimuses, kas rikkumine üldse aset leidis, ja teiselt poolt omistada mitteametlikele aruteludele niisuguse läbirääkimiste väärtuse, mida iseloomustas väidetav apellantide omaksvõtt rikkumises osalemises enne 1993. aastat.
- 118 Komisjon leiab, et väidetav põhjenduste vastuolulisus tuleneb muu hulgas Üldkohtu seisukohtade moonutamisest või ka Üldkohtu menetluses esitatud tõendite väärast tõlgendamisest ning järelikult ei saa selle argumendiga nõustuda.

– Euroopa Kohtu hinnang

- 119 Seoses esimese kahe väidetava vastuoluga, mis puudutavad sisuliselt kokkuleppemenetluse ja tavalise haldusmenetluse vahelist seost käesoleva asja eripärastel asjaoludel, kus apellandid otsustasid katkestada arutelud kokkuleppe sõlmimiseks, tuleb märkida, et Üldkohus lahutas õigesti vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90–96 ja 104–105 kokkuleppemenetluse – mida käesoleval juhul lõpuni ei viidud – käigu vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni viinud menetluse käigust.

- 120 Selle kohta tuleb meenutada kokkuleppemenetluse teatise punkti 19, mille kohaselt juhul, kui ettevõtjad ei esita nõusolekut kokkuleppe sõlmimiseks, kohaldatakse menetluses, mille käigus nende kohta tehakse lõplik otsus, eelkõige määruse nr 773/2004 artikli 10 lõike 2, artikli 12 lõike 1 ja artikli 15 lõike 1 üldsätteid, selle asemel et kohaldada sätteid, mis reguleerivad kokkuleppemenetlust.
- 121 Lisaks, nagu märkis kohtujurist oma ettepanekus punktis 25, said apellandid just selle menetlusliku olukorra muutumise tõttu täielikult tutvuda toimikuga, täieliku vastuväiteteatise, sellele vastata ning nad kuulati ära ning selles staadiumis oli neil esimest korda võimalus vaidlustada oma osalus süükspandavas rikkumises 1993. aastale eelnenud perioodil. Järelikult ei kahjustanud õiguslikult apellante üldse see lähenemine, mis seisnes selles faasis ilmnunud „uuteks“ kvalifitseeritud asjaolude arvessevõtmises.
- 122 Mis puudutab täpsemalt apellantide viidatud teist väidetavat põhjenduste vastuolu, mille kohaselt Üldkohtu hinnangul ei olnud komisjon seotud kokkuleppemenetluse raames peetud arutelude käigus esitatud trahvivahemikuga, kuigi ta viitas ka lihtsale „trahvi arvutamise viisi kohandamisele“ selle sama vahemiku alusel, siis esitavad apellandid Üldkohtu väljendatut moonutatult, rebides vääralt kontekstist välja vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91 kasutatud sõnad „trahvi arvutamise viisi kohandamine“.
- 123 Nimelt nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 37, nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punkti 91 ning sellele eelnevaid ja järgnevaid punkte tervikuna lugedes, et Üldkohus leidis, et võttes arvesse apellantide seisukoha muutmist seoses rikkumises osalemise perioodiga, hindas komisjon „uuesti“ leebema kohtlemise teatistes ja 2006. aasta suunistes sisaldunud reeglite alusel määratud trahvisummat, ent järgis sama meetodikat, mida kasutati apellantidele välja pakutud trahvivahemiku puhul.
- 124 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb kaks esimest argumenti põhjenduste vastuolulise kohta põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 125 Mis puudutab väidetavat kolmandat põhjenduste vastuolu, millele apellandid viitavad ja mille kohaselt Üldkohus ei saanud ühelt poolt kinnitada, et kokkuleppemenetluse teatise alusel ei pea komisjon läbirääkimisi küsimuses, kas rikkumine üldse aset leidis, ja teiselt poolt omistada mitteametlikele aruteludele niisuguste läbirääkimiste väärtuse, mida iseloomustas väidetav apellantide omaksvõtt rikkumises osalemises enne 1993. aastat, siis tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 169 lõikele 2 näidatakse õigusväidetes ja -argumentides täpselt, millised Üldkohtu lahendi põhjenduse punktid vaidlustatakse.
- 126 Ent see viimati nimetatud põhjenduste väidetav vastuolu, millele apellandid tuginevad esimest korda repliigis ja millele nad viitavad apellatsioonkaebuse kolmandas väites, ei ole suunatud vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse teatud konkreetsetele punktidele. Seega on see argument vastuvõetamatu.
- 127 Eeltoodust tuleneb, et kolmas väide ja neljanda väite esimese osa teine pool, milles leitakse, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused on vastuolulised, tuleb tagasi lükata osaliselt vastuvõetamatusse ja osaliselt põhjendamatusse tõttu.

Neljanda väite esimese ja teise osa esimene pool, mille kohaselt rikkus Üldkohus õiguspärase ootuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet ning õigusnormi hinnangus, mille ta andis kokkuleppemenetlusest loobumise tagajärgedele

Neljanda väite esimese osa esimene pool, mille kohaselt rikkus Üldkohus õiguspärase ootuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet

– Poolte argumendid

- 128 Esiteks märgivad apellandid õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumise argumendi kohta, et erinevalt Üldkohtu seisukohast ei saanud nad mõistlikult ette näha, et kokkuleppemenetlusest loobumise tõttu langeb selles menetluses koostöö eest välja pakutud trahvi vähendamise määr 52%-lt vaidlusaluses otsuses 5%-le. Nende hinnangul tegi komisjon „kannapöörde“, mis tõi neile kaasa „paradoksaalsed“ tagajärjed ehk trahvisumma olulise suurenemise, kuigi rikkumise kestust samal ajal oluliselt lühendati.
- 129 Apellandid kinnitavad, et selline otsus ei olnud põhjendatud, kuna esiteks on nõutav sama tõendatuse tase ja tuleb kohaldada samu trahvi arvutamise reegleid nii tavalises kui ka kokkuleppemenetluses, teiseks ei lisatud pärast nende kokkuleppemenetlusest loobumist toimikusse ühtegi uut tõendit ja kolmandaks kehtisid leebema kohtlemise menetluse tagajärjed edasi sellest loobumisest hoolimata. Neid asjaolusid arvestades ei saanud nad teha „teadlikku“ otsust, kas sõlmida kokkulepe või mitte.
- 130 Komisjon leiab, et apellantide etteheited on tulemusetud, kuna need põhinevad kokkuleppemenetluses nende poolt esitatul ja tavalise menetluse tulemusena tehtud otsuse võrdlusel. Selle institutsiooni hinnangul üritavad apellandid hoida ebaselgena piirid kokkuleppemenetlusest loobumise ja vastuväiteteatisele vastates enda kaitsmise vahel.
- 131 Komisjon kinnitab, et vaidlusaluses otsuses määratud uue trahvisumma põhjuseks ei olnud mitte see, et apellandid kohtumenetlusest loobusid, vaid ainult nende kaitsetaktika, mille nad valisid vastuväiteteatisele vastamisel ja milles nad eitasid oma osalust rikkumises enne 1993. aastat. Lisaks said komisjoni arvates apellandid trahvi ümberhindamist ette näha, kuna trahvisumma saadi vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal teada olevate asjaolude suhtes asjassepuutuvaid trahvi arvutamise reegleid rangelt kohaldades. Apellandid hindasid ekslikult nende võetud positsiooni tagajärge, kuid nad saavad selles süüdistada ainult iseennast, mitte viidata teabe puudumisele.
- 132 Teiseks on apellandid seisukohal, et Üldkohus rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet. Nimelt kuna nad ei saanud kokkuleppemenetlusest loobumisel olla selle tagajärgedest teadlikud ja olles silmitsi igati „paradoksaalse“ olukorraga, koheldi neid ebasoodsamalt võrreldes teiste isikutega, kes – olles võimelised neile määratavat trahvisummat ette nägema – nõustusid andma nõusoleku kokkuleppe sõlmimiseks.
- 133 Komisjon on seisukohal, et vaidlusaluses otsuses esitatud teabest, mis on kokkuvõtlikult esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 17–26, nähtub, et apellante ei koheldud teiste kartelli liikmetega võrreldes diskrimineerivalt, kuna samu kriteeriume kohaldati kõigi trahvide kindlaksmääramisel ja ainus erinevus seisnes trahvisumma vähendamises 10% ettevõtjate puhul, kes sõlmisid kokkuleppe.

– Euroopa Kohtu hinnang

- 134 Esiteks, mis puudutab argumenti, et Üldkohus rikkus õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, siis tuleb meenutada, et kindlalt väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuulub õiguspärase ootuse kaitse liidu aluspõhimõtete hulka ja et võimalus sellele põhimõttele tugineda on kõigil ettevõtjatel, kelles institutsioon on konkreetseid kinnitusi andes tekitanud põhjendatud lootusi (kohtuotsus, 24.10.2013, Kone jt vs. komisjon, C-510/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:696, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 135 Lisaks on Euroopa Kohtul olnud juba võimalus täpsustada, et komisjonil ei ole õigust anda lõpliku otsuse vastuvõtmisele eelneva menetluse staadiumis mingeid konkreetseid kinnitusi trahvi vähendamise või trahvi eest kaitse saamise kohta ja et seetõttu ei saa keelatud kokkuleppe pooltel tekkida selles suhtes mingit õiguspärasest ootust (vt kohtuotsus, 24.10.2013, *Kone jt vs. komisjon*, C-510/11 P, ei avaldata, EU:C:2013:696, punkt 78 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 136 Samuti olgu meenutatud esiteks, et nagu nähtub ka vaidlustatud kohtuotsuse punktist 73, on kokkuleppemenetlus tavapärasele haldusemenetlusele alternatiivne haldusmenetlus, olles sellest erinev ja omades teatud eripärasid, näiteks tõenäolisest trahvivahemikust teatamine. Teiseks, nagu toonitab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 104, kui ettevõtja ei esita taotlust kokkuleppe sõlmida, reguleerivad lõpliku otsuse tegemise menetlust määruse nr 773/2004 üldsätted, mitte aga kokkuleppemenetlust käsitlevad sätted. Kolmandaks, nagu märgib ka Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, on tavapärase menetluses, mille raames vastutus tuleb alles kindlaks määrata, komisjon üksnes seotud vastuväiteteatisega, mis ei kehtesta trahvivahemikku, ning ta peab arvesse võtma uusi asjaolusid, mis on talle esitatud selle menetluse käigus.
- 137 Nagu märgib Üldkohus eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 124, loobusid apellandid käesolevas asjas kokkuleppemenetlusest ja alles pärast seda loobumist tuginesid nad tavapärase menetluses tõenditele, millega nad soovisid näidata, et nad osalesid süüks pandud rikkumises lühemat aega.
- 138 Järelikult, nagu märgib ka kohtujurist oma ettepanekus punktis 48, ei saanud apellandid mingisugusele õiguspärasele ootusele tuginedes nõuda, et jäädaks nende hinnangute juurde, mille komisjon esitas neile kokkuleppemenetluses tõenäolise trahvivahemiku vormis, mis määrati kindlaks selles menetluse staadiumis arvesse võetud asjaoludest lähtudes, see tähendab lähtudes rikkumises osalemise perioodist 1978–2004.
- 139 Lisaks tuleb asuda seisukohale, et ajal, mil apellandid kokkuleppemenetlusest loobusid, oli neil kogu vajalik teave selleks, et ette näha, et kui nad vaidlustavad kartellis osalemise enne 1993. aastat, on sellel tingimata mõju trahvi vähendamisele, mida nende suhtes võidakse kohaldada nii leebema kohtlemise teatise kui ka 2006. aasta suuniste punkti 29 alusel. See järeldus tuleneb ühemõtteliselt vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 90–95 ja 122. Seega ei saa Üldkohtule ette heita õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist.
- 140 Teiseks, mis puudutab argumenti, et Üldkohus rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet, siis tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleneb ELTL artiklist 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punktist d, et apellatsioonkaebuses tuleb selgelt märkida vaidlustatud kohtuotsuse kritiseeritavad osad ning õiguslikud argumendid, mis konkreetset seda nõuet põhjendavad, kuna vastasel juhul on apellatsioonkaebus või asjassepuutuv väide vastuvõetamatu (vt kohtuotsused, 30.5.2013, *Quinn Barlo jt vs. komisjon*, C-70/12 P, ei avaldata, EU:C:2013:351, punktid 47 ja 51 ning seal viidatud kohtupraktika, ning 21.1.2016, *Galp Energía España jt vs. komisjon*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 141 Nendele nõuetele ei vasta ja vastuvõetamatuks tuleb tunnistada väide, mille argumendid ei ole piisavalt selged ja tõendatud, et võimaldada Euroopa Kohtul teostada seaduslikkuse kontrolli (kohtuotsus, 21.1.2016, *Galp Energía España jt vs. komisjon*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 142 Võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise argument on aga üldsõnaline, ilma et selles oleks esitatud asjassepuutuv õiguslik argumentatsioon. Seega tuleb see vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

143 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et neljanda väite esimese osa esimene pool, mille kohaselt on Üldkohus rikkunud õiguspärase ootuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet, tuleb tagasi lükata osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatus tõttu.

Neljanda väite teise osa esimene pool, mille kohaselt on õigusnormi rikutud kohtumenetlusest loobumise tagajärgedele antud hinnangus

– Poolte argumendid

144 Apellandid on sisuliselt seisukohal, et Üldkohus järeldas õigusnormi rikkudes, et komisjon teavitas neid mõjust, mis on nende poolt kokkuleppemenetlusest loobumisel; see toetab nende argumenti, et nad ei saanud teostada oma õigust teha „teadlik“ valik kokkuleppe sõlmimise või sõlmimata jätmise vahel, mida aga nõuab kokkuleppemenetluse teatis. Nimelt märkis Üldkohus nende hinnangul õiguslikult vääralt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 125 teabe sisu, mida 24. veebruari 2010. aasta ärakuulamisele neile edastati. Sel ärakuulamisel kinnitas komisjon, et ta võtab arvesse asjaolu, et apellandid ei liitunud kartelliga enne 1993. aastat, mitte Timabi „koostöö“ raames, nagu märgitud vaidlustatud kohtuotsuse selles punktis, vaid „leebema kohtlemise“ raames. Ent nad leiavad, et kuigi mõiste „koostöö“ katab perioode, mida käsitleti nii leebema kohtlemise teatise alusel kui ka sellest väljapoole jäävana, puudutab mõiste „leebem kohtlemine“ käesolevas asjas ainult trahvi vähendamist 17% võrra. Komisjon jättis tavapärasel menetluses täpselt selgitamata, miks ta otsustas, et trahvi ei tule leebema kohtlemise teatise kohaldamisalast välja jääva koostöö eest enam 35% võrra vähendada.

145 Komisjon on seisukohal, et see argument on tulemusetu. Tema arvates üritavad apellandid hoida ebaselgena piirid kokkuleppemenetlusest loobumise ja vastuväiteteatisele vastates enda positsiooni muutmise vahel. Nimelt, arvestades uut kaitsetaktikat, mida apellandid selles vastuses kasutasid ja mis oli vastuolus nende positsiooniga leebema kohtlemise taotluse menetlemise ajal, juhtis komisjon nende tähelepanu selle uue kaitsetaktika võimalikele tagajärgedele.

– Euroopa Kohtu hinnang

146 Nagu märgib komisjon oma kostja vastuses, peetakse etteheites, mis käsitleb õigusnormi rikkumist hinnangus apellantide poolt kokkuleppemenetlusest loobumise tagajärgedele, ebaselgeks piire esiteks apellantide otsustatud kokkuleppemenetlusest loobumise mõju ja teiseks nende võimalike tagajärgede vahel, mis tulenesid nende positsiooni muutusest 2. veebruari 2010. aasta vastuses vastuväiteteatisele rikkumises osalemise kestuse suhtes. Nimelt, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 60, viitab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 125 lihtsalt tavapärasel menetluses komisjoni poolt apellantide hoiatamisele seoses nende seisukoha muutmisega, mitte seoses kokkuleppemenetlusest loobumisega, nagu apellandid väidavad.

147 Seega tuleb asuda seisukohale, et see väärre eeldusele tuginev etteheide on tulemusetu. Järelikult tuleb neljanda väite teise osa esimene pool vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

Viies väide, mille kohaselt on Üldkohus jätnud teostamata oma täieliku pädevuse ning rikkunud võrdse kohtlemise ja karistuste individuaalsuse põhimõtet

Poolte argumendid

148 Viiendas väites heidavad apellandid Üldkohtule ette, et ta jättis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 137, 140 ja 168 teostamata oma täieliku pädevuse ning rikkus võrdse kohtlemise ja karistuste individuaalsuse põhimõtet.

- 149 Apellandid leiavad – mööndes, et rikkumise raskuse hindamisel ei võetud arvesse tõendite puudumist Timabi osaluse kohta müügitingimusi ja hüvitismehhanisme puudutavas tegevuses –, et Üldkohus ei teostanud oma täielikku pädevust. Kuna Üldkohus kahtles, kas apellandid võtsid tegelikult osa nende kahe valdkonna tegevuses perioodil 1993–2004, oleks ta pidanud seda *in dubio pro reo*-põhimõtet kohaldades arvesse võtma. Kuna ta seda ei teinud, rikkus Üldkohus oma kohtuotsuses võrdse kohtlemise ja karistuste individuaalsuse põhimõtet.
- 150 Oma repliigis lisavad apellandid, et rikkudes võrdse kohtlemise ja karistuste individuaalsuse põhimõtet, ei võtnud Üldkohus oma hinnangus rikkumise raskusele arvesse ka muid asjaolusid, nagu sarnaste kaupade konkurentsi tõttu hindadele avaldatav surve, etteheidetud tegevuse mõju puudumine ning iga tegevuse kestus ja intensiivsus.
- 151 Lisaks rikkus Üldkohus neid põhimõtteid ka seetõttu, et ta ei analüüsinud põhjalikumalt trahvi põhisumma kindlaksmääramisel kohaldatud rikkumise raskusest tulenevat määra ega komisjoni keeldumist kohaldada Timabi suhtes kergendavaid asjaolusid. Nii piirdus Üldkohus vaidlustatud otsuse kordamisega, ilma et ta oleks esitanud oma hinnangut.
- 152 Komisjon on seisukohal, et viies väide on vastuvõetamatu, kuna selles nõutakse lihtsalt Üldkohtule esitatud hagi uuesti läbivaatamist. Igal juhul on see väide põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

- 153 Olgu meenutatud, et esiteks on ainult Üldkohus pädev tuvastama ja hindama fakte ning põhimõtteliselt uurima tõendeid, millele ta faktide tuvastamisel tugineb. Nimelt, kui vastavad tõendid on kogutud nõuetekohaselt, kui on järgitud õiguse üldpõhimõtteid ning tõendamiskohustust ja tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme, on üksnes Üldkohus pädev hindama talle esitatud tõendite tõenduslikku väärtust. See hinnang ei ole seega iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida, välja arvatud juhul, kui tegemist on tõendite moonutamisega (vt eelkõige kohtuotsused, 30.5.2013, Quinn Barlo jt vs. komisjon, C-70/12 P, ei avaldata, EU:C:2013:351, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 16.6.2016, Evonik Degussa ja AlzChem vs. komisjon, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks peab niisugune moonutamine selgelt nähtuma toimiku materjalidest, ilma et oleks vaja fakte ja tõendeid uuesti hinnata (kohtuotsus, 16.6.2016, Evonik Degussa ja AlzChem vs. komisjon, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 154 Teiseks on oluline toonitada, et apellatsioonkaebus on vastuvõetamatu, kui see piirdub Üldkohtule juba esitatud väidete ja argumentide kordamisega, sealhulgas nendega, mis põhinesid Üldkohtu poolt sõnaselgelt tagasi lükatud faktidel. Selline apellatsioonkaebus kujutab nimelt endast ainult nõuet, millega soovitakse saavutada Üldkohtule juba esitatud hagiavalduse uuesti läbivaatamine, mis ei kuulu aga apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu pädevusse (kohtuotsus, 30.5.2013, Quinn Barlo jt vs. komisjon, C-70/12 P, ei avaldata, EU:C:2013:351, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 155 Ent kui apellant vaidlustab liidu õiguse Üldkohtu-poolse tõlgendamise või kohaldamise, võib esimeses kohtuastmes analüüsitud õigusküsimusi apellatsioonimenetluses uuesti arutada. Kui apellandil ei oleks võimalik oma apellatsioonkaebuses tugineda Üldkohtus juba esitatud väidetele ja argumentidele, kaotaks apellatsioonimenetlus osaliselt oma mõtte (kohtuotsus, 30.5.2013, Quinn Barlo jt vs. komisjon, C-70/12 P, ei avaldata, EU:C:2013:351, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 156 Kuigi apellandid määratlevad viienda väite kui „õigusküsimust puudutava väite“, mis puudutab Üldkohtu poolt võrdse kohtlemise ja karistuste individuaalsuse põhimõtte rikkumist ning tema täieliku pädevuse teostamata jätmist, tuleb asuda seisukohale, et viiendas väites seatakse lõppude lõpuks kahtluse alla Üldkohtu hinnang, mille ta andis esimeses kohtuastmes teise ja kolmanda väite raames esitatud faktidele ja tõenditele.

- 157 Nimelt ei väida apellandid üldse, et faktilisi asjaolusid või tõendeid on moonutatud, piirdudes vaid argumendiga, et Üldkohus ei võtnud rikkumise raskusele antud hinnangus vääralt arvesse erinevaid asjaolusid, nagu tõendite puudumine nende osaluse kohta müügitingimusi ja hüvitismehhanisme puudutavas tegevuses. Nii piirduvad apellandid ainult niisuguste argumentide kordamisega, millega soovitakse tõendada, et rikkumise raskuse alusel oleks nende suhtes tulnud kohaldada väiksemat trahvi suurendamise määra; kuid need argumendid juba esitati Üldkohtule, kes need tagasi lükkas. Seetõttu on viies väide vastuvõetamatu osas, milles see käsitleb Üldkohtu poolt võrdse kohtlemise ja karistuste individuaalsuse põhimõtte rikkumist ning tema täieliku pädevuse teostamata jätmist.
- 158 Mis puudutab konkreetsemalt apellantide argumenti, et Üldkohus ei analüüsinud põhjalikult trahvi põhisumma kindlaksmääramisel kohaldatud rikkumise raskusest tulenevat määra ega komisjoni keeldumist kohaldada Timabi konkureeriva käitumise eest kergendavaid asjaolusid, siis piisab, kui märkida, et Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 149–164 üksikasjaliku ülevaate teguritest, mida ta võttis arvesse rikkumise raskuse hindamisel. Samuti nähtub ühemõtteliselt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 165–168, et Üldkohus analüüsis põhjalikult kergendavate asjaolude küsimust. Seetõttu tuleb seda argumenti pidada põhjendamatuks. Seda järeldust ei muuda asjaolu, et Üldkohus on oma täieliku pädevuse raames kinnitanud vaidlusaluses otsuses komisjoni poolt antud mitme hinnangu õigsust (vt kohtuotsus, 8.5.2013, *Eni vs. komisjon*, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punkt 99 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 159 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb viies väide osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatu tõttu tagasi lükata.

Teise võimalusena esitatud nõue, et rikutud on õigust õiglasele kohtulikule arutamisele kohtumenetluse ebamõistlikult pika kestuse tõttu

Poolte argumendid

- 160 Oma teise võimalusena esitatud nõudes väidavad apellandid, et kohtumenetluse ebamõistlikult pika kestuse tõttu on Üldkohus rikkunud nende õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 lõikes 2, tõlgendatuna 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõiget 1 arvestades.
- 161 Nad märgivad selle kohta, et vaidlustatud kohtuotsuse tegemiseks kulus neli aastat ning kaheksa ja pool kuud alates hagiavalduse esitamisest 1. oktoobril 2010, et menetluse suulise osaga alustas Üldkohus alles 14. mail 2014 ja et menetluse suulise osa lõppemisest 11. juuli 2014. aasta istungil kuni kohtuotsuse kuulutamiseni kulus üksteist kuud.
- 162 Ent apellantide hinnangul ei õigusta kohtuasja keerukuse aste menetluse sellist kestust, seda enam, et nad olid selles asjas ainsad hagejad ja et nad ise viivitust ei põhjustanud.
- 163 Komisjon märgib sisuliselt, et juhindudes muu hulgas 26. novembri 2013. aasta kohtuotsusest *Gascogne Sack Deutschland vs. komisjon* (C-40/12 P, EU:C:2013:768), saab ettevõtja, kes soovib vaidlustada menetluse väidetavalt liiga pika kestuse, esitada vaid ELTL artikli 268 ja artikli 340 teise lõigu alusel kahju hüvitamise hagi liidu vastu.
- 164 Apellandid niisugust hagi esitanud ei ole, mistõttu on teise võimalusena esitatud nõuded eelkõige vastuvõetamatud.

Euroopa Kohtu hinnang

- 165 Olgu meenutatud, et kui liidu kohus rikub harta artikli 47 teisest lõigust tulenevat kohustust lahendada talle esitatud asjad mõistliku aja jooksul, siis on sanktsioon sellise rikkumise eest Üldkohtule esitatav kahju hüvitamise nõue, mis kujutab endast tõhusat õiguskaitsevahendit. Seega ei saa nõuet hüvitada kahju, mis on tekkinud seetõttu, et Üldkohus ei ole teinud lahendit mõistliku aja jooksul, esitada apellatsioonkaebuse raames otse Euroopa Kohtule, vaid see tuleb esitada Üldkohtule endale (kohtuotsused, 30.4.2014, *FLSmidth vs. komisjon*, C-238/12 P, EU:C:2014:284, punkt 116 ja seal viidatud kohtupraktika; 21.1.2016, *Galp Energía España jt vs. komisjon*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 9.6.2016, *Repsol Lubricantes y Especialidades jt vs. komisjon*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 98 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 166 Üldkohus, kellele on esitatud kahju hüvitamise nõue ja kellel on selle lahendamise pädevus ELTL artikli 256 lõike 1 alusel, on kohustatud sellise nõude üle otsustama erinevas koosseisus kui see, mis lahendas selle menetluse aluseks olnud vaidlust, mille kestust kritiseeritakse (kohtuotsused, 21.1.2016, *Galp Energía España jt vs. komisjon*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 9.6.2016, *Repsol Lubricantes y Especialidades jt vs. komisjon*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 99 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 167 Samas, kui on ilmne – ilma et pooled peaksid selle kohta täiendavaid tõendeid esitama –, et Üldkohus rikkus piisavalt selgelt oma kohustust lahendada kohtuasi mõistliku aja jooksul, võib Euroopa Kohus selle asjaolu tuvastada (kohtuotsused, 21.1.2016, *Galp Energía España jt vs. komisjon*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 9.6.2016, *Repsol Lubricantes y Especialidades jt vs. komisjon*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, punkt 100 ja seal viidatud kohtupraktika). Seetõttu võib Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses tuvastada Üldkohtu menetluse ebamõistlikult pika kestuse tõttu harta artikli 47 teise lõiguga tagatud õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele rikkumise.
- 168 Mis puudutab kriteeriume, mis võimaldavad hinnata, kas Üldkohus on järginud mõistliku aja põhimõtet, siis tuleb meenutada, et lahendi tegemise mõistlikku aega tuleb hinnata iga kohtuasja asjaolude alusel, nagu vaidluse keerukus ja poolte käitumine (kohtuotsus, 26.11.2013, *Groupe Gascogne vs. komisjon*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punkt 85 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 169 Selle kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et asjassepuutuvate kriteeriumide loetelu ei ole ammendav ja menetluse kestuse mõistlikkuse hindamine ei nõua automaatselt kohtuasja asjaolude uurimist iga kriteeriumi seisukohast, kui see kestus on põhjendatud ka juba ühe kriteeriumi alusel. Seega võib kohtuasja keerukus või hagejast tingitud viivitus olla asjaolu, mis põhjendab aega, mis esmapilgul näib liiga pikk (kohtuotsus, 26.11.2013, *Groupe Gascogne vs. komisjon*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 170 Kuna pooled ei ole selle kohta esitanud täiendavaid asjaolusid, on Euroopa Kohus seisukohal, et käesolevas asjas ei ole ilmselge, et Üldkohus on piisavalt selgelt rikkunud oma kohustust lahendada asi mõistliku aja jooksul.
- 171 Arvestades eeltoodut, tuleb apellatsioonkaebuse teise võimalusena esitatud nõuded rahuldamata jätta.
- 172 Kuna ühegi apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud apellantide väitega ei saa nõustuda, tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

¹⁷³ Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõikes 2 on ette nähtud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuse suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna Timab ja CFPR on kohtuvaidluse kaotanud ja komisjon on palunud kohtukulud neilt välja mõista, siis tuleb käesoleva apellatsioonimenetlusega seonduvad kohtukulud neilt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes otsustab Euroopa Kohus (kümnes koda):

- 1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Timab Industries'lt ja Cie financière et de participations Roullier'lt (CFPR).**

Allkirjad